

Socialdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Vårt datum: 2026-02-24**Vårt diarienummer:** ADM/2025:838**Ert datum:** 2025-11-27**Er beteckning:** S2025/02028

Kopia till Utbildningsdepartementet

Ett datalyft mot fel, fusk och frånvaro (SOU 2025:108)

Centrala studiestödsnämnden (CSN) är positiv till att myndigheterna får en ändamålsenlig, flexibel reglering av personuppgiftsbehandling som är anpassad efter dagens behov. Det ger myndigheterna bättre förutsättningar att fullgöra sina respektive uppdrag med en bibehållen nivå av integritetsskydd, där det skydd som tillhandahålls enligt dataskyddsförordningen kompletteras utifrån en lämplig avvägning av behovet av reglering i de aktuella registerförfattningarna.

CSN lämnar i övrigt följande synpunkter på de remitterade förslagen.

1.5 Förslag till förordning om register

CSN anser att det är lämpligt att i förordning reglera om en längsta tid för behandling av uppgifter i frånvaroregistret, men formuleringen i 2 kap. 3 § förslaget till förordning att radering ska ske årsvis är något otydlig. Eftersom syftet är att uppgifterna ska finnas tillgängliga i ett år vore en tydligare formulering t.ex. att radering ska ske ”senast vid utgången av året efter att uppgiften registrerats”.

6 Goda rättsliga förutsättningar finns ofta

I avsnitt 6 konstateras att goda rättsliga förutsättningar ofta finns men att det inom Försäkringskassan finns en utbredd rättslig osäkerhet som hämmar datadrivna arbetssätt. Oberoende av hur det förhåller sig hos Försäkringskassan anser CSN att det ligger i sakens natur, mot bakgrund av den snabba teknikutvecklingen kopplat till automatiserat kontrollarbete generellt och dataanalyser i synnerhet, att det uppstår nya rättsliga frågeställningar där rättsläget är svårbedömt eller begränsningar konstateras. Det försvårar för myndigheterna att optimera det automatiserade kontrollarbetet. Detta kan i viss mån hanteras genom att regeringen adresserar sådana oklarheter eller begränsningar som myndigheterna lyfter och som påverkar kontrollarbetet negativt. Här kan två exempel nämnas.

- Utredningen konstaterar att uppgift om IP-adresser kan behandlas för kontrolländamål (s. 203 f.). Personer som ansöker om förmåner på felaktiga grunder kan dock genom enkla åtgärder manipulera denna uppgift.

REMISSVAR

Kontrollarbetet kan därför effektiviseras ytterligare genom att myndigheten samlar in andra unika identifierare om en användares enhet. Sådan insamling i kontrollsyrte försvåras utifrån kravet på information och samtycke enligt 9 kap. 28 § lagen ([2022:482](#)) om elektronisk kommunikation.

- Svårbedömda frågor kan uppstå vid myndighetens dataanalyser i kontrollsyrte kopplat till förbudet mot diskriminering i diskrimineringslagen ([2008:567](#)). I betänkandet (s. 492) anges bl.a. att diskrimineringsgrunderna måste undvikas som grund för urval om det inte tydligt kan motiveras. Detta har tidigare angetts i [SOU 2020:35](#), [SOU 2023:100](#) och [SOU 2024:95](#). CSN anser att regeringen bör verka för att förtydliga rättsläget gällande detta i syfte att åstadkomma tydligare rättsliga förutsättningar för myndigheternas automatiserade kontrollarbete. Vidare finns andra oklarheter kopplade till vad som kan utgöra indirekt diskriminering i kontrollarbetet (jfr Diskrimineringsombudsmannens remissvar över SOU [2024:95](#)¹ s. 2 gällande bostadsområde, låg inkomst, låg utbildning).

8.3 Det finns förutsättningar inom gällande rätt för vissa stödåtgärder och insatser riktade mot den enskilde

Utredningen redogör för att Pensionsmyndigheten har anført att myndigheten har behov av att kunna presentera relevanta uppgifter i en e-tjänst innan en ansökan har gjorts. Pensionsmyndigheten bedömer enligt utredningen att det krävs ett ärende för att uppgiftsskyldighet eller sekretessbrytande bestämmelser ska träda in. Pensionsmyndigheten har bedömt att ett sätt att lösa problematiken är att låta en ansökan innehålla ett preliminärt ansökningssteg för att anhängiggöra ett ärende. CSN vill i sammanhanget framföra att ett annat sätt att lösa problematiken är att

- se över relevanta ändamålsbestämmelser, för att säkerställa att berörd myndighet får behandla aktuella uppgifter redan innan ett ärende har anhängiggjorts,
- se över relevanta sekretessbestämmelser, för att säkerställa att sekretess inte bara gäller för uppgifter som förekommer i ärenden hos berörd myndighet, och att
- se över bestämmelser som reglerar uppgiftsskyldigheter, för att säkerställa att andra aktörers skyldighet att lämna uppgifter till berörd myndighet gäller i de fall uppgiften har betydelse för tillämpning av viss författning, och inte bara när uppgiften behövs i ett ärende eller liknande.

För CSN föreslås sådana lösningar, som möjliggör inhämtning av och presentation av uppgifter för en sökande redan när denne befinner sig i en digital ansökningstjänst på myndighetens webbplats, i betänkandet Modern dataskydd vid CSN ([SOU 2024:95](#)).²

8.6 Bred ändamålsbestämmelse med dataanalys och urval – alternativ A

CSN anser att det finns ett värde i att registerförfattningar utformas på samma sätt, om det inte finns särskilda skäl för en annan reglering. Mot bakgrund av förslag till utformning av generella ändamålsbestämmelser i bl.a. [SOU 2024:95](#)

¹ Utbildningsdepartementets diarienummer [U2025/00326](#)

² Se kap. 9, 13 och 14.

och i [prop. 2025/26:88](#) anser CSN att ändamålsbestämmelsen i 114 kap. socialförsäkringsbalken bör utformas i enlighet med betänkandets alternativ A.

8.8 Utökade möjligheter att behandla känsliga personuppgifter

CSN noterar att förslaget till ändring av 114 kap. 11 § socialförsäkringsbalken om behandling av känsliga personuppgifter innebär att bestämmelsen alltså kommer att vara försedd med ett sista stycke, enligt vilket känsliga personuppgifter inte får behandlas i andra fall. I [prop. 2025/26:88](#) och i [SOU 2024:95](#) samt [SOU 2025:74](#) har motsvarande föreslagna bestämmelser inte något sådant andra stycke. Det framgår inte i utredningen varför det andra stycket i bestämmelsen bedöms vara fortsatt motiverat.

8.9.3 Frågan om gallring och längsta tid för personuppgiftsbehandling

Huruvida bestämmelser om gallring hör hemma i registerförfattningar har varit en fråga som på senare tid har övervägts beträffande Skatteverket, Tullverket, Kronofogden och CSN (jfr [SOU 2024:95](#) s. 374). I dessa sammanhang har det bedömts att bestämmelser om gallring bör utmönstras ur de aktuella registerförfattningarna. Motsvarande resonemang förs inte beträffande bestämmelsen om gallring i 114 kap. 15 § socialförsäkringsbalken. CSN saknar därför en bedömning av utredningen, där det principiella värdet av att inte reglera gallring i en registerförfattning och värdet av enhetlighet ställs mot befintlig bestämmelses ändamålsenlighet.

8.10 Ändringar i offentlighets- och sekretesslagen

Några bestämmelser om sekretess hos Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten gäller för uppgifter i vissa typer av ärenden (se 28 kap. 1, 4 a, 4 b, 5 §§ offentlighets- och sekretesslagen [2009:400]). I [SOU 2024:95](#) föreslås, beträffande CSN, att tillämpningsområdet för bestämmelsen om sekretess i 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen ska utvidgas till att inte endast avse ärenden utan att sekretessen istället ska gälla generellt i myndighetens stödverksamhet. Detta motiverades bl.a. mot bakgrund av att den vidare ändamålsregleringen möjliggör personuppgiftsbehandling i fler sammanhang än den rena ärendekontexten (se bl.a. avsnitt 8.3 ovan). I sammanhanget kan även noteras att tillämpningsområdet för bestämmelsen om sekretess i 28 kap. 11 § offentlighets- och sekretesslagen omfattar den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och inte heller är inskränkt till uppgifter i ärenden. Mot denna bakgrund anser CSN att det bör övervägas om det är ändamålsenligt att se över tillämpningsområdet även för nu aktuella bestämmelser om sekretess i Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens verksamhet, som i befintliga lydelse är inskränkta till uppgifter i vissa angivna typer av ärenden.

9.4.12 Det ska särskilt regleras vilka som ska få tillgång till uppgifter ur registret

CSN ska kunna ta del av uppgifter ur frånvaroregistret

CSN:s behov av uppgifterna

REMISSVAR

CSN konstaterar att registret inte föreslås innehålla samtliga uppgifter som CSN lämnat önskemål om till utredningen och att den möjliga användningen för myndigheten därmed blir något mer begränsad än vad som skulle varit fallet om utredningen tillmötesgått CSN:s önskemål.

CSN bedömer att uppgifterna, enligt den utformning av registret som utredningen föreslår, skulle kunna användas i ärenden om studiemedel vid vård av barn. Där skulle uppgifterna kunna användas för kontroll av om barnet varit frånvarande från förskolan/skolan de dagar som den studerande angivit till CSN att denne vårdat barnet och därför inte kunnat närvara i skolan/bedriva studier.

CSN ser därutöver att uppgifterna skulle kunna användas för att dra slutsatser om hur ändamålsenligt studiestödsregelverket är när det gäller rätten till studiehjälp vid ogiltig frånvaro, men också för att följa hur skolornas regelefterlevnad ser ut. Det senare skulle exempelvis kunna vara intressant för Skolinspektionen i deras tillsynsarbete. I regeluppföljningsarbetet skulle CSN kunna använda uppgifterna på så sätt att den direkt till CSN rapporterade ogiltiga frånvaron jämförs på en övergripande nivå med den frånvaro som skolorna rapporterat till registret. Det skulle då vara möjligt att få fram hur stor andel av frånvaron i registret som kan antas utgöra ogiltig frånvaro. Att en skola rapporterar mycket frånvaro i frånvaroregistret men en mindre andel ogiltig frånvaro till CSN skulle kunna indikera att skolan har svårt att förstå regelverket kring frånvarorapportering till CSN, alternativt att skolan väljer att inte efterfölja regelverket.

CSN:s önskemål skulle innebära en alltför stor administrativ börda för skolorna

Utredningen har gjort bedömningen att inhämtande av de uppgifter som CSN uppgivit till utredningen att vi behöver för handläggning av studiehjälsärenden skulle innebära en alltför stor administrativ börda för skolpersonalen. I denna del önskar CSN lämna några förtydliganden.

En elev anses inte längre bedriva heltidsstudier när denne har ogiltig frånvaro som uppgår till mer än totalt 4 timmar vid upprepade tillfällen under en 30-dagarsperiod. Alla gymnasieskolor ska idag, till CSN, rapportera in sådan ogiltig frånvaro som innebär att den studerande inte längre anses bedriva heltidsstudier.

Om det blir aktuellt med ett återkrav av felaktigt utbetald studiehjälp på grund av frånvaron behöver skolorna därtill lämna ett utförligt frånvarounderslag till CSN som innehåller mer precisa uppgifter om elevens ogiltiga frånvaro, som antalet timmar och under vilka specifika lektioner som den studerande varit frånvarande. Det gäller även när en elev har invändningar mot ett beslut om indragen studiehjälp på grund av ogiltig frånvaro eller om ett sådant beslut överklagas.

Detta innebär att alla gymnasieskolor redan idag behöver lämna samtliga de uppgifter som CSN meddelat utredningen att vi har behov av, när de rapporterar till CSN att en elev inte längre bedriver heltidsstudier. För dessa skolor skulle en rapportering av uppgifter till det nationella frånvaroregistret, i enlighet med de behov som CSN har, inte innebära någon ökad administrativ börda. Istället skulle en detaljerad rapportering redan i frånvaroregistret

medföra att dessa skolor inte behöver dubbelrapportera både till frånvaroregistret och till CSN, vilket de annars kommer behöva göra.

CSN anser att det bästa vore om ambitionen med det nationella frånvaroregistret på sikt skulle vara att Försäkringskassan, CSN, Skolinspektionen, Utbetalningsmyndigheten, kommunala nämnder och möjligen även SCB skulle kunna hämta alla uppgifter de behöver ur ett och samma register, så att dubbelrapporteringar undviks. En sådan lösning skulle dessutom innebära att gymnasieskolor endast skulle behöva rapportera uppgifter till en enda mottagare, till den aktör som ansvarar för ett gemensamt register.

9.4.13 Behandling av personuppgifter i frånvaroregistret

Det finns barn och elever som deltar i undervisningen men som inte har personnummer eller samordningsnummer

CSN instämmer i utredningens bedömning att det är motiverat att behandla personnummer och samordningsnummer i frånvaroregistret. Studiestöd utgår inte till personer som saknar något av nämnda identifikationsnummer. CSN berörs därför inte av förslaget att registret ska kunna hantera även andra typer av identifikationsnummer.

Uppgifter i frånvaroregistret ska raderas årsvis

Se synpunkter redovisade ovan under 1.5.

10.8 Möjlig aviseringslösning för ändringar och tillägg av individuppgifter

CSN delar utredningens bedömning att Försäkringskassans behov av information om relevanta ändringar och tillägg i individuppgifter bör kunna tas om hand inom ramen för Utbetalningsmyndighetens (UBM:s) uppdrag att utföra dataanalyser och urval. Även CSN använder sig av individuppgifter i myndighetens beslutsfattande, och skulle också kunna ha nytta av sådana underrättelser från UBM.

Att UBM hämtar in och analyserar uppgifter från Skatteverket och underrättar beslutande myndigheter om misstänkta felaktiga utbetalningar är sannolikt mer effektivt än om Försäkringskassan, CSN eller annan myndighet regelmässigt och på egen hand skulle hämta in uppgifter om alla ändringar och tillägg i individuppgifter från Skatteverket, för att jämföra med beslutsunderlagen i samtliga beslut.

10.9 Uppdrag att kartlägga förekomsten av fel bland individuppgifter och sprida kunskap

CSN tillstyrker förslaget att Skatteverket ska ges i uppdrag att kartlägga förekomsten av fel bland individuppgifter samt sprida kunskap om hur hanteringen av uppgifterna kan stärkas.

CSN konstaterar att individuppgifter används och föreslås användas som grund för beslut inom allt fler delar av välfärdssystemet. Individuppgifter förefaller på sikt kunna bli lika centrala för beslut om välfärdsförmåner som folkbokföringsuppgifter. Uppgifternas kvalitet är därför av central betydelse. Skatteverket och samtliga berörda myndigheter behöver därför samverka för att

REMISSVAR

kunna förebygga, förhindra och upptäcka fel, fusk och missbruk av individuppgifter.

CSN ser därför positivt på det uppdrag Skatteverket har fått i myndighetens regleringsbrev för 2026, om att öka kunskapen om individuppgifter i arbetsgivardeklarationer.³ CSN uppskattar också den samverkan mellan Skatteverket och en rad andra myndigheter som för närvarande sker inom ramen för MUR-samarbetet⁴, för att öka myndigheternas kunskap om individuppgifter.⁵ Det uppdrag till Skatteverket som föreslås i betänkandet, att kartlägga förekomsten av fel bland individuppgifter samt att sprida kunskap om hur hanteringen av uppgifterna kan stärkas, är en ytterligare och viktig del i det förebyggande arbetet.

Beslut om detta remissvar har fattats av tf. chefsjuristen Jeanette Lundqvist efter föredragning av verksjuristerna Hanna Hamrin och Johan Lindeberg samt utredarna Viktoria Sarwien och Joacim Strömblad. I arbetet med remissvaret har även utredaren Patric Peippo, verksjuristerna Pernilla Björck och Ulrika Åsemar samt analytikern Peter Engberg deltagit.

Jeanette Lundqvist

Hanna Hamrin

Johan Lindeberg

Viktoria Sarwien

Joacim Strömblad

³ Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende Skatteverket ([Fi2025/02222](#)).

⁴ Nätverket MUR består av 26 myndigheter som samarbetar för att förhindra felaktiga utbetalningar och bidragsbrott. Förkortningen MUR står för "motståndskraft hos utbetalande och rättsvårdande myndigheter mot missbruk och brott i välfärdssystemen". MUR startade 2019 på Försäkringskassans initiativ som ett komplement till andra samarbeten, för att intensifiera arbetet mot bidragsbrott och missbruk av välfärdssystemen.

⁵ MUR Individuppgifter, uppdrag 21.